

Gemeente van Christus,

Direct voorafgaand aan onze lezing vinden we het verhaal over de dochter van Jairus. En over die zieke vrouw die genezing vindt doordat ze het bovenkleed van Jezus aanraakt. In de ogen van veel mensen waren dat buitengewone gebeurtenissen geweest. Jezus gaat daarna weer op pad en komt aan "in zijn vaderstad": Nazareth. Daar volgt na die voorafgaande gebeurtenissen een merkwaardige anticlimax.

Jezus legt op sabbat in de synagoge de Schriften uit. En hij doet dat blijkbaar op zo'n manier dat de aanwezigen zich stomverbaasd afvragen waar hij het allemaal vandaan heeft: "Wat is dat voor wijsheid die hem gegeven is? En dan die wonderen die hij heeft gedaan?!"

In plaats van dat ze zich daarover verheugen, slaat hun verwondering al snel om in scepsis. Ze ontnemen zichzelf daardoor de kans van hun leven om een ander mens te worden. Innerlijke vrede te vinden. Maar waarschijnlijk waren ze daar helemaal niet naar op zoek. Anders zouden ze wel anders hebben gereageerd.

Wat gebeurt daar nu, met die mensen die daar in de synagoge aanwezig zijn? Hun reactie heeft niet, zoals later wel het geval is, betrekking op de vraag of Jezus al dan niet de Messias zou zijn. Evenmin hebben ze problemen met hoe hij inhoudelijk de Schriften uitlegt. Wat is het probleem dan wel?

"Waar haalt Jezus die wijsheid vandaan? Hoe kan een van ons (!) op een dergelijke manier de heilige schrift uitleggen? En toepassen. Hij is toch "gewoon" een van ons? Dáár gaat het om.

Het is op zich een intrigerende vraag, waar Jezus zijn wijsheid vandaan heeft.

Hij was inderdaad maar "een gewone jongen", nietwaar? Hij had geen academische opleiding theologie gevolgd. Ook geen HBO-opleiding. Hij was kortom geen schriftgeleerde.

Ik denk even terug aan een uitspraak in van de ingezonden brieven die twee weken geleden in Trouw stonden nav het jarenlange gedoe in de Landelijke synode over die ambtsdiscussie: "De discipelen van Jezus waren ook geen theologen!" Inderdaad. Jezus zelf ook niet. Van die leerlingen kunnen we natuurlijk zeggen "dat ze het van Jezus hebben meegekregen."

Maar Jezus zelf?

"Hij sprak met gezag en niet zoals de schriftgeleerden", merkt Marcus op, in het eerste hoofdstuk van zijn evangelie, als Jezus op een andere sabbat de mensen in de synagoge van Kapernaüm toespreekt.

In mijn beleving kan dat "gezag" alleen maar voortkomen uit een heel wezenlijke, persoonlijke ervaring. En die ervaring wordt in het evangelie aanschouwelijk, symbolisch in beeld gebracht in het verhaal van Jezus' doop in de Jordaan: de hemel gaat boven hem open...Ja, de hemel gaat open. En er klinkt een Stem: Jij bent mijn geliefde kind.

Dat is een uiterlijke beschrijving van een innerlijk gebeuren.

Een ervaring van geborgenheid. Van je aanvaard weten. Geliefd. Iets van God ervaren als liefde die jouw leven draagt. Een diepe innerlijke vrede, niet onder woorden te brengen.

Een ervaring die tot gevolg heeft dat je die aloude heilige geschriften ineens met nieuwe ogen leest. Ze gaan op een ongekende manier voor je open. Sterker nog: ze gaan op een bepaalde manier in jouzelf in vervulling. Iets soortgelijks heeft Jezus ervaren.

Een vertrouwen, een zekerheid die door hem heen naar buiten straalt. Het Woord van God gaat door hem heen. Hij belichaamt het. Het valt met hem samen. Hij is daar in die synagoge, zoals Oosterhuis zo mooi zegt, "sprekend zijn Vader."

Iets soortgelijks heb ik zelf meerdere keren meegemaakt. Als ik een teisho, een Dharmatoespraak van een Zenmeester meemaakte. De eerste keer heel intens toen ik (de Vietnamese zenmeester) Thich Nath Hanh hoorde spreken, zoveel jaren geleden alweer. De gewaarwording dat ik voor het eerst in mijn leven naar een heilig mens zat te kijken en te luisteren. Ik kan niet onder woorden brengen wat het met me deed.

Daarna meerdere keren in Zenriver, het Zenklooster in Uithuizen: tijdens toespraken van Tenkei roshi. Daar zat niet iemand die een preek, een toespraak hield. Daar zat iemand die de Dharma, de leer van Boeddha belichaamde.

Op een weer heel ándere manier heb ik dat binnen de Christelijke traditie meegemaakt toen we drie weken in Brazilië optrokken met Robert Smits. Een gewone jongen; je zou hem als je hem ziet lopen in zijn verschoten, vale t-shirt en slobberbroek zo een cent geven. Geen theoloog, geen schriftgeleerde.

Maar wel degelijk een belichaming van de leer van Jezus. Van het evangelie.

In alle drie deze voorbeelden gaat het om gewone mensen zoals wij.

Alle drie in een gewoon gezin geboren; opgegroeid met de andere kinderen van het dorp of de stad.

Alle drie als kind ongetwijfeld bang geweest in het donker.

Maar in alle drie deze mensen zoals wij speelt, realiseer ik me nu ik het opschrijf, nog iets mee: dat er, vergelijkbaar met zoals dat bij Jezus het geval was, heel duidelijk sprake geweest is van een zich geroepen weten. Een roeping, die bepalend gaat worden voor de mens die je zult zijn.

En, heel wezenlijk: van een ontvankelijk zijn voor die roeping. Je daarvoor open durven stellen.

Terug naar de schriftlezing. Dáár haalt Jezus het ongetwijfeld vandaan, geloof ik: uit die doopervaring. En zie wat er kan gebeuren als een gewone jongen uit jouw dorp zich openstelt voor een dergelijk gebeuren. Voor die roeping die ermee gepaard gaat!

Moet je horen hoe hij de schriften uitlegt! Moet je kijken wat er uit zijn handen komt!

Hoe mensen in zijn nabijheid, door zijn aanraking tot bloei komen. Opstaan... en leven!

Maar dát is blijkbaar níet waar de mensen in Nazareth voor openstaan! Het kán toch niet zo zijn dat iets van de Allerhoogste, iets van God zelf nota bene, zo aanwezig is en werkt in een gewoon mens als Jezus?!

Iets van God, dat moet per definitie buiten-gewoon zijn, in hun beeldvorming.

En dan zoeken ze hun toevlucht tot iets zeer herkenbaars: ze kaderen Jezus in en maken hem zo onschadelijk.

Hij is er toch een van Maria? We kennen zijn broers en zussen. Hij is toch (maar gewoon) timmerman? En daarmee denken ze voldoende te weten wat voor vlees ze in de kuip hebben.

En schrijven ze hem af. Sluiten zich voor hem af.

En waar mensen zich voor elkaar afsluiten, daar kan niets van God gebeuren.

We doen dat allemaal, in meer of mindere mate: inkaderen. Etiketten plakken.

Uit voor gezin komt ie? Ohhhh, nou dan weet je het wel!

Uit wat voor milieu komt ze? Ahh...

Wat voor werk doe je? Vaak de eerste vraag op een receptie als je iemand niet kent.

Ik denk even terug aan een sjiek verjaardagsfeest, waar de vrouw met wie ik in gesprek was over een paar andere aanwezigen fluisterde: "Ze zijn niet echt o.s.m."

"o.s.m??", fluisterde ik verbaasd terug. "Je weet wel, zei ze: ons soort mensen."

Tja, wie zo praat behoort niet echt tot mijn soort mensen, dacht ik. Waarmee ik zelf natuurlijk ook direct een etiket had geplakt. Zo makkelijk gaat dat dus.

Het wezenlijke van een mens zit hem niet in je afkomst. Niet in het milieu waarin je bent opgegroeid. Niet in je beroep. Om dat wezenlijke iets helderder in beeld te krijgen, zou je andere vragen kunnen stellen:

Wat is het mooiste boek dat je hebt gelezen, of de mooiste film die je hebt gezien? Welke muziek ontroert jou?

Wat is je lievelingsvogel? Waar droom jij van?.....

Waartoe voel jij je geroepen, in dit wonderlijke leven?

Maar vreemd genoeg stellen we elkaar soortgelijke vragen niet zo snel.

Maar ook al zouden we dat wel doen: wanneer weet je wie iemand werkelijk is?

Dat weet je nooit! Je kunt hoogstens een bepaald beeld van iemand hebben. En dat beeld is zeer beperkt. En vloeibaar. Veranderlijk. Kwikzilverachtig.

Als je je daar bewust van bent en alle beelden en oordelen en vooroordelen loslaat, kun je je pas openstellen voor iemand. En dan pas kan er iets van God gebeuren. Kan er iets openbloeien.

Dat geldt voor onze relatie met anderen om ons heen.

We zagen het afgelopen week op een ontroerende manier gebeuren met de gasten die we op Westerhûs hadden. Hoe die zich voor elkaar en naar ons toe openstelden.

En hoe daar gaandeweg – ik zeg dit niet zo snel, maar nu wel – iets van God gebeurde.

Door en tussen heel gewone mensen.

Dat loslaten van beelden en vooroordelen en zo, geldt zeker ook voor onze relatie met Jezus. En in het directe verlengde daarvan: onze relatie met God.

Dat het goed en heilzaam is om je ervan bewust te zijn dat je zowel van Jezus als van God bepaalde, altijd beperkte beelden hebt. Jezus zal later niet voor niets aan zijn leerlingen vragen: wie zeggen de mensen dat ik ben? En de verschillende antwoorden tuimelen over elkaar heen.

En jij: wie zeg jij dat ik ben? Dat is een mooie, spannende vraag.

In de afgelopen weken herlas ik de mooie biografie, die Christopher Isherwood heeft geschreven over het leven van shri Ramakrishna, een grote Hindoe-heilige die leefde aan het einde van de 19^e eeuw.

Nog zo'n gewone jongen trouwens, die opgroeide in een klein dorpje op het platteland van Bengalen.

Maar die gaandeweg zou uitgroeien tot een van de grote heiligen van het Hindoeïsme.

Regelmatig vraagt hij aan mensen die hem bezoeken: Wie zeg jij dat ik ben?

Misschien had ie dat wel van Jezus, voor wie hij een grote verering - en met wie hij een grote verwantschap – voelde.

En jij? Wie zeg jij dat Jezus is? Dat is denk de vraag waar deze kleine gebeurtenis daar in de synagoge van Nazareth op uitloopt. Kun jij het een beetje rijmen dat deze gewone dorpsjongen, deze timmerman, één van ons!, op zo'n buitengewone manier iets van God belichaamt?

[Een herinnering van lang geleden: ik was met een groep gemeenteleden in Israël. We liepen rond langs het meer van Tiberias, in Kapernaüm en Nazareth. Stonden als ik me goed herinner zelfs op de plek waar de synagoge had gestaan.

En ik realiseerde me daar voor het eerst heel bewust hoe ik hem daar dus “gewoon” had kunnen tegenkomen. Een mens als wij.]

Bij sommige gelovigen roept dat alledaagse, gewoon menselijke van Jezus agressie op: hij is immers de zoon van God? De tweede persoon van de Goddelijke Drie-eenheid.

Het klinkt wellicht bijna kettters, maar als je hem op zo'n manier inkadert, maak je hem óók onschadelijk. Maak je hem volledig buiten-gewoon. Plaats je hem onbereikbaar hoog boven jouzelf. Heeft zijn ontvankelijkheid, zijn roeping, zijn weg niet direct meer te maken met jouw ontvankelijkheid, jouw roeping, jouw weg. Jouw alledaagse, gewone leven. Waarin iets van God wil gebeuren. Het kan allen maar daar. Het kan alleen maar in gewone mensen.

We zingen zo dadelijk die prachtige woorden van Oosterhuis:

*God van God en licht van licht, aller dingen hoeder,
heeft een menselijk gezicht, aller mensen broeder.*

Wilt daarom elkander doen / alle goeds geduldig.

Weest elkaar om zijnentwil / niets dan liefde schuldig. (528: 3 en 4)

Amen.